

Izjava vsak četrtič in
velja s poštno vred
v Mariboru s poštnim
na čez celo leto 25 din.,
po leto 12-50 din., četrtič
6-50 din. Izven Jugoslavije
46 din. Naročnina se pošlje
na upravištvu "Sloven-
skega Gospodarja" v Ma-
riboru. Koroška cista 5.
Ist se dopolnjuje do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Telefon interurbani št. 115

Posamezna številka stane 1 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cista št. 5. Robo-
pisi se ne vračajo. Uprav-
ništvo sprejema naročnine,
izjave in reklamacije.
Cene tiskarstva po dogo-
voru. Za večkratne oglaš-
be plemenit popust. Neopre-
te reklamacije - 30 - poštnine
prosta.
Čekovni račun poštnega
urada Ljubljana št. 13.603.
Telefon interurbani št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

19 številka

MARIBOR, dne 26. aprila 1928

57. letnik

Kako je v Beogradu?

Vse je pričakovalo, da bo beograjsko centralistično gospodo vendar srečala pamet in da se bodo sporazumeli s Hrvati in Slovenci. Predno so se sestali novoizvoljeni poslanci v narodni skupščini, so se shajali odposlanci srbske radikalne (vladne) stranke z zastopniki Hrvatov in Slovencev. Pogovarjali so se, kako bi se v naši državi dosegel bratski sporazum in da bi se na podlagi sporazuma prišlo do boljših razmer in do zadovoljstva. Za Hrvate se je pogovarjal z radikali Radič, za Slovence Korošec in za bosanske Hrvate Spaho. Po daljših posvetovanjih v Beogradu, Slavonskem Brodu in Zagrebu so se sporazumeli tako daleč, da bi vlada na Hrvatskem in Slovenskem odpravila največje krivice, ki se godijo ljudstvu. Nadalje bi se razkosanje Slovenije in Hrvatske ustavilo in bi Slovenija kakor Hrvatska ostala cela za se ter bi se upravljanje v obeh pokrajinah izročilo takim ljudem, ki bi delovali v smislu ljudstva. Odpravilo bi se vse nasilje, ter se storili vsi koraki za pripravo naše avtonomije. Ustava, ki nas je vkenila v verige beograjskega centralizma, bi se revdirala, to je spremenila, tako da bi Slovenci in Hrvati uživali zaželeno samostojnost. Vse štiri stranke so v Zagrebu spisale, kar so se dogovorile ter so zastopniki vseh štirih strank tudi podpisali začasni sporazum. Ko se je v Beogradu zvedelo za to, so treznomisleči ljudje bili tega veseli, a naši zagrizeni nasprotniki žalostni. Tudi zunanji svet je pozdravil sporazum v naši državi. Valuta (denarna vrednost) se je takoj dvignila in ustalila. To vse je pomenilo pričetek boljše dobe, ne samo za posamezne narode, ampak pred vsem so bili to predznaki zboljšanja gospodarskega stanja, znaki padca druginje, kar si vsi najbolj želimo.

A prišlo je drugače. Znani zakleti sovrag Slovenec in Hrvatov, framon in demokrat Svetozar Pribičević in še nekateri drugi so se vrgli z vso silo proti o-mim, ki so hoteli doseči sporazum. Pribičević in njegovi velesrbski sodruzi so se navadili na kraljevi dvor in uplivne ministre ter so silovito hujskali proti Hrvatom in Slovincem. Stari lisjak Pašić predloga sporazuma sploh ni dal v posvetovanje svoji stranki in poslancem, ampak ga je — vtaknil v žep.

Mnogo je kriv vsega tega tudi Radič. Na dan pred tvoritvijo narodne skupščine je Radič v Zagrebu govoril na shodu svoje stranke mestoma res zelo neprimerno, tako da je razdražil celo take ljudi, ki so bili za sporazum. In v ponedeljek, dne 16. aprila, ni prišel v Beograd, ne on in nobeden njegovih poslancev. Velesrbi lahko sedaj počnejo, kar hočejo. Če bi Radič prišel v Beograd, bi se srbske stranke s Pašićem in Pribičevićem vred morale ukloniti Hrvatom in Slovincem.

Kaj bo sedaj? Do danes (24. aprila), ko to pišemo, se še položaj ni izbistril. Stari Pašićev ministrstvo je odstopilo in sedaj se gre za to, ali bodo radikali zopet sami vladali, ali pa se jim bo pridružil še nasilni Pribičević. Če pride Pribičević v vladu, potem se bo gospodarilo in vladalo, kakor dosedaj. Rabiti hočejo nasilje proti Hrvatom in Slovincem. To pa bi pomenilo nesrečo za celo državo. Nezadovoljnost in druginje bode še večja. In to dvoje bo za obstoj države najhujše.

Radi tega pa pametni in treznomisleči močje tudi med Srbi stojijo na stališču, da mora priti do sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci, to se pravi, da se mora napraviti podlaga za avtonomijo.

Kdo bo zmagal? Avtonomija bo zmagala, če ne danes pa v bližnji bodočnosti.

Naši poslanci stojijo na braniku za ljudske koristi!

I. Vesenjaki:

Koliko plačujemo?

V zadnji volilni borbi so zagovarjali nasprotniki beograjski centralizem posebej tudi s tem, da so trdili, kako Slovenija nima dovolj dohodkov, da bi se vzdrževala sama. Tako so trdili, da živimo takorekoč na račun Beograda in srbskega dela naše države.

Da bodo naši pristaši imeli pri rokah jasne dokaze ter bodo zmogli dokazati našim nasprotnikom in vsem nevernim Tomažem ter onim brezbrzišnim, ki še vedno nič ne čitajo, objavljam nekaj števil. Te niso sestavljene morebiti na slepo srečo, temveč so iz finančnega ministrstva in so uradno objavljene v "Uradnem listu". Mislim, da pač nihče ne bo dvomil, da finančni minister objavlja po naročilu finančnega odbora za nas in hrvaške kraje večje številke, kakor so v resnici.

Kaj je v "Uradnem listu"?

V glavnem uradnem listu naše države, v "Službenih Novinah" štev. 58 z dne 14. marca 1923, je izkaz o vseh državnih dohodkih in izdatkih za čas od 1. avg. 1922 pa do 31. dec. 1922, torej za dobo zadnjih pet mesecev v preteklem letu. Glasom tega izkaza je plačala: Slovenija na neposrednih davkih 35.418.029 din., na trošarini ali užitnini 5.101.510 din., na pristojbinah

ali taksah 25.171.110 din., skupaj torej v petih mesecih 65.690.649 din. Če vzamemo za podlago zadnje ljudsko štetje 1921. pride na osebo brez razlike na spol in starost 62 din in 19 para v dobi petih mesecev.

Srbija je istočasno plačala neposrednih davkov 59.425.534 din., na užitnini ali trošarini 943.158 din., na pristojbinah 56.021.301 din., skupaj torej v istem času 116.389.992 din., ali na osebo 27 din. in 84 para.

V Bosni in Hercegovini se je istočasno plačalo 39.396.676 din. neposrednih davkov, na trošarini ali užitnini 23.984.082 din. in na taksah 1741, torej skupno 63.382.499 din., ali na glavo 33 din. in 77 para.

Hrvatska in Slavonija izkazuje sledeče številke: na neposrednih davkih 54.105.583 din., na trošarini ali užitnini 3.741.034 din., pristojbine ali takse 43.255.226 D, skupaj 101.101.943 din., ali na osebo 37.30 din.

Dalmacija je plačala na istih vrstah davkov skupaj 12.866.960 din., torej na osebo 21.50 din.

Vojvodina (Bačka, Banat in Baranja) je plačala na istih davčnih vrstah pet mesecev 116.274.615 din., ali na osebo 84 din. in 24 para. Pripomniti pa je, da so v tej svoti sedaj predpisani in iztirjani zaostanki iz poprejšnjih štirih let, ker se v Vojvodini vsled pomanjkljivosti uradov ni predpisal in iztirjal davek. Torej je svota le navidežno višja in ne znači rednih prispevkov kakor pri nas.

Črna gora izkazuje najmanj davkov; je tudi resnično najrevnejša. Tam se je skupno vplačalo 1.029.372 din ali na osebo 5 din. in 36 para.

Kaj je razvidno iz teh števil?

Ako stavimo sedaj te številke tako skupaj, da primerjamo svote, ki prihajajo na osebo, potem je jasno, da Slovenci plačujemo na neposrednih davkih, na trošarini ali užitnini in na pristojbinah izmed vseh pokrajin največ, kajti svote iz Vojvodine niso plačane samo za pet mesecev. Mi plačamo na osebo v Sloveniji 62.19 din., na Srbskem in v Makedoniji le 27.84 din. Pri tem moramo še pripomniti, da vsi priznavajo, da je na ša zemlja revna, manj rodovitna in se težje obdeluje, kakor pa ostale pokrajine, izvzemši Dalmacijo in Črno goro.

Toda v tem seznamu ministrstvo financ ni objavilo, kar smo plačali kot invalidni davek. Ker je to bistvena doklada k direktnim davkom, je jasno, da tudi tukaj plačamo največ, kajti če je direktni davek največji, potem morajo doklade nesti največ.

Silno veliko plačujemo Slovenci tudi davka na poslovni promet. Ni mi treba povdariti, da se ta davek sploh v drugih pokrajinah dosledno ne pobira in predpisuje. Če bi to tudi bilo, bi Slovenci kljub temu pri tej vrsti davka plačali največ, ker je dokazano v davčni praksi drugih držav, da plača največ pokrajina, ki je kulturno najvišja.

Ravnatoko je s carino in monopoli. Tudi tukaj prispevamo Slovenci relativno največ. Svoj ministrstvo financ za posamezne pokrajine ni izkazalo.

Kaj dokazujejo številke?

Ze navedene številke dokazujejo, da smo mi Slovenci brez ožira na stan najbolj obremenjeni, da prispevamo največ v državno blagajno. Dalje dokazujejo, da se lahko sami vzdržujemo in da ni res, da bi živeli gospodarsko- in politično-upravno od Beograda in srbskih pokrajin; mi torej nimamo dobička od centralizma, temveč le škodo.

Brezdvomno je jasno, da so tisti, ki pri nas zagovarjajo centralizem in vsi tisti, ki so z ustavo utrdili in ustvarili centralizem, škodljivi slovenski ljudstva, ker so ustvarili podlago, na kateri slone sedanje razmere, proti katerim vodimo torej upravičeno, najodločnejšo borbo.

Posebej se moram naglašati, da se bremena Slovincem pomnožijo in postajajo pretežka vsled ostrogi in natančnosti davčnih uradov, kar v drugih pokrajinah daleko ni v takšni meri, kakor pri nas. Iz tega razloga in ne toliko iz razlik v davčnih sistemih plačujemo slovenski davkoplačevalci razmeroma največ. Ko bi bili davčni uradi v drugih pokrajinah tako natančni, ostri in brezobzirni, ki vkljub vsem prevelikim in nepotrebnim izdatkom v državnem proračunu imeli ravnovesje med donodki in izdatki. Ako bi se te neprimerne in previsoke izdatke ertali, bi lahko plačevali tudi obresti od državnih dolgov in bi najbrž lahko celo olajšali nekatera bremena.

Tako stojijo te zadeve in nič drugače. Naše pristaše pa prosimo, da jih pojasnjujejo mirno in brez žaljivih besed vsem nevednim, brezbrzišnim in nasprotnim. Naš program o zakonodajni samoupravi je pameten, izvedljiv in koristen.

Nova divjaštva Orjuncev v Mariboru.

Zopet so divjaški in roparski orjunci v Mariboru izvršili več napadov. Kakor čestni roparji in tolovaji so

navalili na mirne ljudi naše stranke. Zakaj? Ker si v svojem slepem sovraštvu ne morejo pomagati in "odpibati" jeze radi naše sijajne zmage dne 18. marca in ker bi radi preprečili avtonomijo Slovenije. Orjuna je organizacija brezvestne demokratske stranke, katero vodi v Jugoslaviji znani prostozidar in sovražnik katoliških Slovincem in Hrvatov Svetozar Pribičević. V Sloveniji sta glavna voditelja propadla ministra Žerjav in Kukovec. Pomagati si hočeta z Orjuno.

Najprvo roparski napad na Cirilovo tiskarno, nato napad z bombo na mirne in poštene ljudi v Slov. Bistrici, poulični napadi na poslanca Žebota in druge našince. In vsem tem sta sledila zopet dva nova napada orjuncem. Pretekli petek zvečer se je vršila seja mariborskega občinskega sveta. Prostor za poslušalce so že pred sejo zasedli oboženi orjunci. Ko pride narodni poslanec Žebot, ki je član občinskega in mestnega sveta v sejno dvorano, skoči vodja orjuncem dr. Reisman kakor besen proti njemu in ga hoče preteptati s pasjim bičem. Žebot je spretno zavrnil napad, a Reisman je do bil z Žebotovo palico zaslužen plačilo. Orjunci so tulili kakor obsedeni. Drugi napad se je izvršil naslednji dan 21. aprila ob pol enih popoldne. Po Jurčičevi ulici gre mirno sredi ceste urednik, bivši vojni kurat in invalid gospod Januš Golec. Surova orjunska tolpa ga napade in ga tako poškoduje, da je bil krvav. Počila mu je nrena v levem ušesu. Golec je 70 odstotni invalid. Ima suho levo roko. In nad tega reveža so se spravili roparski orjunci.

Zakaj? Ker so naši voditelji, poslanci in uredniki na potu demokratom in orjuncem. Ker naši časopisi "Slovenski Gospodar" in "Straža" obsojajo divjaško počelje Kukovec in roparjev.

Orjunci so najeti in plačani od tistih, ki se bojijo, da bi Slovenija dobila avtonomijo. Zategadelj bi radi ugonobili naši stranki časopise, tiskarno in organizatorje.

In vedno bolj divjajo. Hočejo, da bi naši ljudje morali molčati, poklekati pred nje kot sužnji; naši časopisi ne bi smeli obsojati orjunskih divjaštev, kratkoma: Mi bi morali pustiti se pobiti na tla, pustiti se sramotiti. Mi bi naj mirno gledali, kako bi nas demokrati okovali v še hujše verige centralizma.

Vlada ničesar ne stori proti tem divjakom. Ima v rokah krepke dokaze o lopovih, ki so po roparsko vdrli v Cirilovo tiskarno in tam razbili stroje. Dokazano je, da so mariborski orjunci vrgli bombo v Bistrici, policija in sodnija pusti, da se sprehajajo napadalci, ki so hoteli pobiti poslanca Žebota in urednika Goleca ter druge naše, a nič se jim ne zgodi. Če se kmetski ali delavski fantje malo zavsajo, jih gonijo orožniki okoli, a orjunski roparji smejo pred očmi oblasti uganjati kar hočejo.

Vsled teh razmer postaja ljudstvo razburjeno. Razjarjene ljudske množice hočejo same napraviti red. — Vodstvo slovenske ljudske stranke je te dni še zadnji-krat pozvalo vladu, naj napravi konec orjunkskemu divjaštvu. Ako bo vlada držala roke križem, bo ljudstvo samo sodilo. Le s težavo zadržujemo naše moze in fantje. Če se bosta Orjuna in vlada še naprej igrali z ognjem bo narod govoril tako besedo, kakor je še dosedaj ni govoril.

Zadnji naš klic vladi je: Napravite konec orjunskim divjaštvom! Sicer pa bomo govorili besedo: Ali-ali!

Vi fantje in močje po vseh selih pa bodite v strogi pripravljenosti!

Politični ogled

DRŽAVA SHS.

Vladna kriza se še ni premaknila in razčistila. Tri možnosti so: samoradikalna vlada, zvezna vlada z demokrat ali pa volilna vlada. Večina radikalov je za prvo vlado, ki bi izpolnjevala, kar so radikalni odposlanci obljubili v Zagrebu ter uživala za to od poslancev Slovenije in Bosne zajamčeno podporo proti demokratski opoziciji. Za drugo, to je zvezno vlado so vsi zagovorniki nasilja in dosedanjega stanja, na volilno vlado in na nove volitve se pa gleda kot na zadnji izhod iz krize. Demokrati so nagovarjali tudi srbske zemljoradnike k vstopu v zvezno vlado in zemljoradniki so se že začeli močno za to stvar ogrevati, pozneje so se pa premislili in spoznali, da bi tak korak naletel na hud odpor pri volilcih. — Hujskanja k amputaciji in ogrevanja za nekaj "srbski bloke", ki naj bi ukrotili prečane, je še vedno več kot dovolj.

Večina radikalnih poslancev se popolnoma zaveda, kaj jih čaka v zvezi z demokrat in zato se odločno potegujejo za sestavo samoradikalne vlade. Da se ta še ni sestavila, je vzrok ta, da radikalom zopet ne diši izpolnjevanje obljub, ki so jih dali v Zagrebu. Če jih pa ne izpolnijo, se na vladi ne bodo mogli držati. Zvezo z demokrat imenuje tudi gospod Protić največjo nesrečo za državo.